



## กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย : แนวคิดเรื่องการสืบสรรค์กับการสร้างงานของกวี

นิตยา แก้วคัลลانا\*

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

### Contemporary Thai Poetry Writing: Creative Perpetuation

*Nittaya Kaewkallana\**

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Thailand

#### Article Info

##### Research Article

Article History:

Received 13 February 2023

Revised 5 July 2023

Accepted 25 July 2023

#### คำสำคัญ

กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย

การสืบสรรค์

แนวคิด

กวีร่วมสมัย

#### บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามิติความสัมพันธ์ของการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัยของกวีไทยกับแนวคิดเรื่องการสืบสรรค์ (creative perpetuation) และกระบวนการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ของกวีร่วมสมัยที่สืบรากฐานสำคัญมาจากขนบวรรณศิลป์ไทยแต่อดีต โดยศึกษาจากผลงานของกวีไทยร่วมสมัยช่วงปี 2516 ถึงปี 2561 เป็นตัวแทนของยุคสมัย ผลการศึกษาพบว่ากวีไทยร่วมสมัยสร้างสรรค์ผลงานจากการผ่านการเรียนรู้และสังสมปรากฏเป็นปฏิบัติการทางวรรณศิลป์ที่มีมิติความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องการสืบสรรค์ โดยมีกระบวนการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ด้วยการนำขนบวรรณศิลป์ของไทยมาเป็นรากฐานในการสร้างงานหลากหลายมิติ เช่น การนำฉันทลักษณ์มาสืบสรรค์เป็นด้นบทใหม่ ซึ่งมีทั้งการสืบทอดฉันทลักษณ์เดิม การสร้างสรรค์ฉันทลักษณ์ขึ้นใหม่ และการนำฉันทลักษณ์เดิมมาปรับใช้ใหม่ การนำเนื้อหาหรือเหตุการณ์จากวรรณคดีหรือตัวละครมาปรับใช้ในด้นบทใหม่ การดัดแปลง การปรับเปลี่ยน การล้อเลียน การปะติดปะต่อ การตีความใหม่ สิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอดหรือการสืบสรรค์จากการนำขนบวรรณศิลป์มาปรับใช้หรือสร้างเป็นด้นบทใหม่เพื่อสื่อความคิดใหม่ที่สัมพันธ์กับบริบทใหม่

**Keywords:**

Contemporary Thai poetry writing, creative perpetuation, concept, contemporary poets

\* Corresponding author  
E-mail address:  
nittayakaeww@hotmail.com

---

**Abstract**

---

This study aims to study the dimensions of the relationship between contemporary Thai poetry's creation and creative perpetuation, and the creative process of contemporary Thai poetry that is inherited from Thai traditional literary norms. Contemporary Thai poets from 1973 to 2018 were studied and it is found that they produced their works through learning, ultimately giving rise to a literary process that was related to creative perpetuation. The creative process involves the incorporation of Thai literary norms in prosody, content creation and composition that serve as a foundation to create new works in different dimensions, for instance, using existing prosodic patterns to create new texts that contain traditional, new and adapted patterns, and using stories and events, or characters undergoing adaptation, adjustment, parody, collage and reinterpretation. These are creative productions through perpetuation based on the adaptation of literary norms or the creation of new texts to express new ideas according to new contexts.

## 1. บทนำ

การสร้างงานของกวีไทยร่วมสมัยไม่สามารถปฏิเสธได้ว่ายังคงนำขนบทางวรรณศิลป์หรือรากฐานวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของไทยมาสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย อันจัดเป็นการสืบสรรค์ (creative perpetuation) ทางวรรณศิลป์ กล่าวคือ มีการสืบทอดขนบวรรณศิลป์ ผสานกับการสร้างนวัตกรรมทางวรรณศิลป์อย่างต่อเนื่องในลักษณะของการสืบทอดขนบเดิม และการสร้างสรรค์ใหม่ไปพร้อมกัน ซึ่งก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างมีพลวัต โดยเฉพาะในผลงานของกวีไทยร่วมสมัย ดังความกล่าวถึงการสร้างงานของอังคาร กัลยาณพงศ์ ว่า “เป็นผู้ที่ชี้ให้เราเห็นรากเหง้าแห่งอารยธรรมทางวรรณศิลป์ของไทย อังคารเรียนรู้และสืบทอดขนบวรรณคดีโบราณไว้ในบทกวีของตน พร้อมทั้งมีการสร้างสรรค์ (creativity) และสืบสรรค์ (creative perpetuation) อยู่ตลอดเวลา” (รินทร์ทัย สัจจพันธุ์, 2554, น. 25)

กระบวนการของการสืบสรรค์ขนบวรรณคดีอันจัดเป็นสายธารทางวรรณศิลป์ที่ผ่านการเรียนรู้ กลั่นกรอง ปรับเปลี่ยน และปรับเปลี่ยนโดยปรากฏในลักษณะของการสืบทอด ซึ่งคงไว้ตามแบบแผนเดิมหรือสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ตลอดจนการนำ “ของเก่า” หรือขนบวรรณคดีแต่อดีตมาสร้างใหม่ ฉะนั้น การสร้างงานของกวีร่วมสมัยอาจมีทั้งการสืบทอด การสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ และการสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอด อันเกิดจากการนำขนบหรือตัวบทวรรณคดีแต่โบราณมาเป็นฐานรากสร้างเป็นตัวบทใหม่ จัดเป็นการสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอดที่มีพลวัตด้วยวิธีวิทยาของแนวคิดเรื่องการสืบสรรค์ (creative perpetuation)

ในการสร้างงานของกวีไทยร่วมสมัยได้สื่อให้เห็นการสืบสรรค์สายธารวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์จากอดีตสู่การสร้างสรรค์เป็นผลงานของตน โดยยังคงสืบทอดขนบการประพันธ์และพัฒนาความรู้เชิงกลศิลป์ ซึ่งมีฐานรากแต่อดีตมาสร้างพลังให้ปรากฏเป็นเชิงชั้นทางวรรณศิลป์ และพลังเชิงความหมายในมิติที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย และการสร้างสรรค์ผลงานที่สืบสรรค์วัฒนธรรมทางวรรณศิลป์จากบูรพกวีนี้ กวีไทยร่วมสมัยมักสื่อแสดงว่าเป็นพันธกิจหรือหน้าที่ของกวี อันทำให้ศิลปะแห่งการสร้างสรรค์ผลงานประเภทกวีนิพนธ์ดำรงอยู่ในสังคมประเทศและสังคมโลก

ตัวอย่างปฏิบัติการเชิงวรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย ซึ่งสื่อแสดงให้เห็นความคิดการสืบสรรค์สายธารทางวรรณศิลป์จากวรรณคดีหรือขนบวรรณคดีแต่อดีตมาสร้างสรรค์เป็นตัวบทใหม่ ดังความกล่าวถึงการแต่งกวีนิพนธ์คำโคลงเรื่อง ชักม้าชมเมือง ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2530, น. 6-7) ความว่า

เจิมคำรำกระแจจะจิม	เจิมโคลง
สี่สุภาพพรรณโยง	เยียมถ้อย
จิตจรดจิตจรโลง	ใจเล่น
ใจรักจากจิตจ้อย	จอมหวังใจมหันต์
สุดสุดันธรสล้ำ	นรินทร์อิน
ชูชีพพระลอริน	ลิลิตเจ้า
ตรีบาทพาทย์ตรีเพลงพิน	เตลงพ่าย
เทินทิพย์เทิดสู่เกล้า	กำสร้อยกำสรवल
ควรรศรีควรรศักดิ์ไว้	วงวรรณ
คือสุหร่ายโรยสุคันธ์	ค้อยคล้อย
ชวนชื่นแก่กับกัลป์	บังเกิด
“กลกระแจจะต้องน้อย	หนึ่งได้แรงใจ”

บทประพันธ์ดังกล่าวข้างต้น กวียังคงเดินตามขนบแบบแผนของโคลงสี่สุภาพและโคลงต้นบาททฤษฎี โดยอ้างอิงผลงานของกวีโบราณสมัยอยุธยาและต้นรัตนโกสินทร์เป็นแบบอย่างของโคลงที่มีเชิงชั้นวรรณศิลป์เป็นเลิศ ได้แก่ ลิลิตพระลอ ลิลิตตะเลงพ่าย และโคลงนิราศนรินทร์ รวมถึงยังสื่อความตั้งมั่นที่จะสืบทอดหรือดำรงแบบแผนเป็นมาตรฐานทางวรรณศิลป์ตามอย่างวรรณคดีแต่โบราณ

กานติ ฌ ศรีธา (2541, น. 100) เป็นกวีร่วมสมัยที่สื่อแสดงว่าแหล่งเรียนรู้คือวรรณคดีโบราณและกวีผู้สร้างงานในอดีต ทำให้ตนได้ศึกษาและสืบทอดวรรณศิลป์ไว้ในงานสร้างสรรค์ของตน ดังความใน ลิลิตหล้ากำสรवल ว่า

คารวะวิศิษฐ์แก้ว	กานท์เพลง
นามลิลิตตะเลง	พายนั้น
กำสรवलสมุทศรีเอง	องอาจ เขียนฤ
ยวนพ่าย, พระลอดัน	ดัดฟ้าเรื่องรอง
กรองใจกานท์กราบเจ้า	จอมวลี โลกแฮ
กรมพระปรมาอนุชิตฯ ศรี	สวรรค์ฟ้า
แลหลากนิรนามกวี	เวียนนบ นอบฮา
มวาท่านคือใจหล้า	แหล่งรู้กำจาย

บทกวีดังกล่าวข้างต้น กานติ ณ ศรีทธา ได้กล่าวอ้างถึงแหล่งเรียนรู้จากวรรณคดีแต่อดีตเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย กำสรวลสมุทร ลิลิตยวนพ่าย และลิลิตพระลอ และกวีที่ตั้งสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ว่าเป็น “แหล่งรู้” ให้ได้ศึกษาและสืบสรรค์จากแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นผลงานและผู้สร้างงานยุคเก่า

กวีรุ่นใหม่ เศษฐภัทร วิสัยจร (2548, น. 36-37) ได้สื่อแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานว่า ยังคงตามรอยบุรพกวี ดังความในบท “เดินตามตำราหมาไม่กัด” ใน บทหมอนรองรางรถไฟว่า

ตามประสา ผู้หัดเขียน เพิ่งเขียนอ่าน	หัวกะคัด กลอนกานท์ งานอีหลี
ต้องอย่างนำ แบบอย่าง ทางวิธี	รอยกวี ครูสอน กลอนลำน้า
เคร่งครัดคำ คืดควม ตามบรรทัด	จ้ออักษร กลอนจัต หัดเขียนฮ้า
ย้อนรอยงืด ยี่ตรอยย้า ย้ารอยจ๋า	วนเวียนฮ้า ย้าสอน คำกลอนไทย

การสื่อแสดงถึงการสร้างสรรค์ “กลอนกานท์” ในบทกวีดังกล่าวข้างต้นยังคงสื่อความคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานว่าต้องดำเนินตามแบบอย่างผลงานของกวีแต่ก่อน โดยเฉพาะผู้ฝึกหัด อันเป็นการสืบทอดขนบวรรณคดีที่เกิดจากการเรียนรู้ และยังคงจัดเป็นการสืบสรรค์ขึ้นมาจากวรรณคดีโบราณ เป็นที่น่าสนใจว่า การรับวัฒนธรรมวรรณศิลป์แต่อดีตเป็น “แหล่งเรียนรู้” และ “ฝึกฝน” กวีไทยร่วมสมัยมักผสมผสานกลศิลป์ที่มีการสืบสรรค์กับบริบทแวดล้อมของสังคมและโลก

การสร้างสรรค์หรือปฏิบัติการเชิงวรรณศิลป์ของกวีไทยร่วมสมัยส่วนหนึ่งต่างสืบสรรค์องค์ความรู้ที่เกิดจากการนำขนบวรรณคดี อันหมายรวมถึงกลการประพันธ์ ลีลาการแต่งแบบแผน รูปแบบและเนื้อหา โดยขนบวรรณคดีอาจแบ่งได้หลายระดับ เช่น ฉันทลักษณ์ ศิลปะการแต่ง โครงเรื่อง การสร้างสารถะ ตัวละคร ฉาก ในการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย ปรากฏการนำขนบวรรณคดีมาปรับใช้ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างมีพลวัต ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาให้เห็นและเข้าถึงกระบวนการสืบทอดที่มีพลวัต หรือการสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอดที่มีมิติที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับกระบวนการสืบสรรค์วรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ไทย

งานวิจัยเกี่ยวกับกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย : แนวคิดเรื่องการสืบสรรค์กับการสร้างงานของกวีนี้ เกิดขึ้นเพื่อต้องการค้นหาคำตอบถึงปฏิบัติการทางวรรณศิลป์หรือการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยของกวีสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องการสืบสรรค์อย่างไร เพื่อจะชี้ให้เห็นถึงกระบวนการสร้างสรรค์สายธารวรรณศิลป์ที่ก่อร่วมสมัยยังสืบรากฐานมาจากวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของไทยแต่อดีตแล้วนำมาสร้างเป็นตัวบทใหม่สื่อแสดงความหมายที่สัมพันธ์กับบริบทสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย

## 2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อศึกษามิติความสัมพันธ์การสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัยของกวีไทยกับแนวคิดเรื่องการสืบสรรค์ และกระบวนการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ไทยของกวีร่วมสมัยที่สืบรากฐานสำคัญมาจากขนบวรรณศิลป์แต่โบราณ

## 3. กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

แนวคิดเรื่องการสืบสรรค์ (creative perpetuation)

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการศึกษา คือ แนวคิดเรื่องการสืบสรรค์ (creative perpetuation) กล่าวคือ คำว่า “การสืบสรรค์” ใช้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า creative perpetuation หมายถึง “การทำให้เห็นผลวัตของการสืบทอด ซึ่งไม่ใช่เพียงการสืบทอดเท่านั้น แต่ได้นำมาสร้างใหม่ด้วย คำว่า “สืบ” ตัดคำมาจาก “สืบทอด” หมายถึง การรับมรดกจากอดีต หรือการรับช่วงต่อ ๆ กันมา ส่วนคำว่า “สรรค์” ตัดคำมาจาก “สรรค์สร้าง” หมายถึง การสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอดดังกล่าว” (นิตยา แก้วคัลณา, 2561, น. 1) และแนวคิดเรื่องการสืบสรรค์เป็นมิติของการสร้างสรรค์ผลงานที่มีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกัน อันทำให้เห็นผลวัตของการสืบทอดไม่ว่าจะเป็นการนำแบบแผนเดิมมาใช้ตามขนบ หรือการสร้างสรรค์ชิ้นใหม่ ตลอดจนการนำของเดิมอาจเป็นขนบวรรณคดีหรือเนื้อหามาใช้หรือสร้างเป็นตัวบทใหม่ เรียกรวมว่า “การสืบสรรค์” การสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอดนับเป็นการนำแก่นที่เป็นฐานรากเดิมมาถักทอเป็นตัวบทใหม่ นับเป็นความสืบเนื่องที่มีผลวัต

การสืบสรรค์ขนบหรือเนื้อหาจากวรรณคดีแต่อดีตเป็นการสร้างสรรค์หรือปรุงแต่งเปลี่ยนแปลงที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์โยงใยระหว่างตัวบท โดยเฉพาะงานที่สร้างขึ้นใหม่ของกวีรุ่นหลังมักมีร่องรอยอันเป็นความสัมพันธ์โยงใยกับงานยุคอดีต และยังเป็นเครื่องบ่งชี้พลังของขนบวรรณคดีในอดีตว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของการนำมาสร้างสรรค์เป็นตัวบทใหม่ได้หลากหลายมิติ

การนำแนวคิดเรื่องการสืบสรรค์มาเป็นแนวทางในการศึกษาการสร้างสรรค์ผลงานของกวีร่วมสมัยจะยังประโยชน์ในการอธิบายการสร้างงานที่เกิดจากการเชื่อมร้อยหรือการถักทอตัวบท อันเป็นความสัมพันธ์โยงใยระหว่างวรรณคดีแบบฉบับกับกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย ตลอดจนมองเห็นการปะทะสังสรรค์กันระหว่างตัวบทต่างสมัยที่สามารถนำไปสร้างสรรค์เป็นความต่อเนื่องและไม่มีวันจบสิ้น

#### 4. ขอบเขตของโครงการวิจัย

4.1 ศึกษาวิถีวัฒนธรรมไทยร่วมสมัย ซึ่งในโครงการวิจัยนี้เน้นจุดเริ่มต้นของวิถีวัฒนธรรมไทยร่วมสมัย จากผลงานของอังคาร กัลยาณพงศ์<sup>1</sup> มาจนถึงปัจจุบัน

4.2 ศึกษาผลงานของกวีไทยร่วมสมัยที่มีจุดเด่นจากการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ที่มีการสืบทอดขนบวรรณศิลป์แต่อดีตและการสร้างสรรค์ชิ้นใหม่ไปพร้อมกัน อันเป็นการสร้างสรรค์เชิงกลศิลป์ที่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัต สำหรับขอบเขตของเจ้าของผลงานตามแนวทางข้างต้นที่นำมาศึกษาประกอบด้วยผลงานของอังคาร กัลยาณพงศ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ สุจิตต์ วงษ์เทศ คมทวน คันธนู ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ ไพวรินทร์ ขาวงาม แร่คำ ประโยคคำ กานติ ฅ ศรัทธา โชคชัย บัณฑิต อังคาร จันทาทิพย์ และเชษฐภัทร วิสัยจร

#### 5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (documentary research) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 5.1 รวบรวมข้อมูลกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัยและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
- 5.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างงานของกวีไทยร่วมสมัย
- 5.3 วิเคราะห์ ตีความ และวิจารณ์ข้อมูล
- 5.4 สรุปและเสนอผลการวิจัย พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

#### 6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาการสร้างงานของกวีไทยร่วมสมัยจะทำให้มองเห็นกระบวนการสร้างสรรค์ทางวรรณศิลป์ อันสื่อแสดงให้เห็นพลังของขนบวรรณคดีและวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์แต่อดีตนั้นยังเป็นรากฐานสำคัญและเป็นชีวิตของการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย ตลอดจนเห็นการยืนยันถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยที่ยังคงเคลื่อนไหวเป็นพลวัตและมีชีวิตใหม่อยู่ตลอดเวลา รวมถึงคุณค่าในมิติของการสร้างสรรค์ผลงานตามแนวทางของการสืบทอดที่จะดำรงอยู่อย่างมี “ราก” และพัฒนาจากรากต่อเนื่องไปได้อย่างไม่มีวันจบสิ้น

---

<sup>1</sup> กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัยนี้จัดตามความคิดเห็นของบุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2520, น. 125-126) ได้กล่าวถึงอังคาร กัลยาณพงศ์ ว่าเป็น “ผู้ที่ทำให้เกิดหัวเลี้ยวในวรรณกรรมไทย เพราะบทกวีของอังคารเปลี่ยนแปลงไปจากบทกวีเดิมของไทยในข้อสำคัญข้อหนึ่ง คือ ปล่อยให้ใช้สมองพร้อมกันกับเร้าอารมณ์อันประณีต ซึ่งก็น่าจะเป็นความก้าวหน้า เพราะบทร้อยกรองของไทยเดิมนั้น มักจะเร้าอารมณ์เป็นส่วนใหญ่ที่ปล่อยให้ใช้สมองก็มักถูกละเลยไม่มีผู้สนใจนัก”

## 7. ผลการวิจัย

จากการศึกษาการสร้างสรรคกวีนิพนธ์ของกวีไทยร่วมสมัยได้แสดงให้เห็นกระบวนการสร้างสรรค์ในมิติของการสืบสรควัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของไทย อันเกิดจากการผ่านกระบวนการเรียนรู้และสั่งสมปรากฏเป็นปฏิบัติการทางวรรณศิลป์ที่แสดงถึงการสร้างสรรค์ผลงานตามแนวทางของการสืบสรค และใช้เป็นสื่อแสดงความหมายในบริบทสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย ดังผลการศึกษาต่อไปนี้

### 7.1 การสื่อพันธกิจของกวีร่วมสมัยต่อการธำรงรากเหง้าแห่งวรรณศิลป์ของไทย

การสร้างงานของกวีไทยร่วมสมัยปรากฏให้เห็นปฏิบัติการทางวรรณศิลป์โดยสื่อแสดงสำนึกบทบาทของผู้สร้างงานว่ามีพันธกิจหรือหน้าที่กวี ซึ่งก็คือผู้สืบทอดมรดกวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์หรือธำรงรากเหง้าตามรอยบุรพกวีโดยคงสุนทรียภาพทางภาษา ลีลา และสุนทรียภาพทางความคิดและปัญญา ดังตัวอย่างการสร้างสรรคกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ (2513, น. 38) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับพันธกิจของกวีโดยเฉพาะการดำเนินรอยตามบุรพกวีในบท “ภาพย์พระรัตนไตร” ใน กวีนิพนธ์ ความว่า

ข้า่น้อยนึ่งรจนาดิตรีตรองวณะศานติ์	
จุงภาพย์และกลกานท์	สฤษดี ๗
แม้ไต่ดีก็ประสงค้กุลสละอุทิส	
ผู้ทรงพระคุณนิจ	ะกาล ๗
เพื่อชัยเดชะประโยชน์ุโฆษคติบุราณ	
ว่าแล้งกวีนาน	อนาถ ๗
ตัวรักก้อกขระไทยก็อัจฉริยชาติ	
ข้า่น้อยมุงบังอาจ	ประพันธ์ ๗
ตามรอยบรรพบุรุษกวีวิริยฉันธ์	
ไว้ว่าทะอาถรรพณ์	วิเวก ๗
บรรลือล่านหฤทัยสะเทือนดุริยเอก	
ถึงทิพย์วิมานเมฆ	นิमित ๗
โอมจุงอักษระวรรณศิลป์จิตร	
อวยศานติทุกทิส	นิรันดร์ ๗
ตราบมอดม้วยปฐวีวิจุนมรณทัศน์์	
สุดสิ้นประลัยกัลป์	เถอะเทอญ

บทประพันธ์ข้างต้น กวีแสดงความมุ่งมั่นต่อการทำหน้าที่ของตนหรือพันธกิจของกวี ด้วยการสื่อความคิดของการเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานที่กระทำอย่างจริงจัง ด้วยความปรารถนาที่ต้องการสร้าง “กุศล” และ “ประโยชน์อุโฆษ” การเป็นกวีและสร้างสรรค์ผลงานนี้เป็นไปด้วยความรักและ “ตามรอยบรรพบุรุษกวี” เป็นสิ่งที่มีค่าสร้างสรรค์สุขทราบสิ้นชีวิต การสื่อความคิดที่จะสร้างสรรค์ผลงานวรรณศิลป์เป็นไปเพื่อสร้างสันติสุขและให้ดำรงอยู่ทราบนานเท่านั้น และแนวคิดของการสร้างงานยังคงเดินตามหรือสืบทอดตามแนวทางของผู้สร้างหรือกวีแต่อดีต

การทำหน้าที่ของกวีหรือพันธกิจสำคัญยังคงสื่อความคิดถึงหน้าที่ที่กวีว่ามีฐานะเป็นผู้สืบทอดหรือธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ ดังความในบท “พนมทวน” ใน คำหยาด ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2529, น. 160) ความว่า

จักคงนามอยู่ใต้	ฉันใด เพื่อนเอย
ศิลปวัฒนธรรมไทย	ถอดทิ้ง
ยืมแม่ที่หายใจ	ประจานทาส
ถนัดภัสสมรูลีกิ่ง	กระหลบไต้ตีนโค
วโรพารอักษรสร้อย	สรณา คมเวย
วอนพระเวรม้า	สะพัดย่อน
ตระหลบลบรอยอา	รยธรรมดิบ
เราจักยืนข้างต่อน	ต่อไม่มีสยาม
สงครามคานนี้เพิ่ม	สะพียงัก
ยกแต่สมองมือศักดิ์	สิทธิ์นี้
เปลวพนมรมสัญลักษณ์	สัมฤทธิ์ เทอญรา
สืบทิตทวนพนมชี	ฉวัดบ้องปรานสยาม ฯ

บทกวีดังกล่าวแสดงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทย โดยการใช้การสืบทอดวรรณศิลป์จากบุรพกวี เป็นที่น่ายินดีว่าการสร้างสรรค์บทกวีนี้ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ นำโวหารในวรรณคดีเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส (2514) ดังการใช้คำ “เวรม้า” จากเหตุการณ์ตอนที่พระมหาอุปราชากรีธาทัพมาถึงตำบลพนมทวน กาญจนบุรี ได้เกิดลมพายุพัดฉัตรหัก ความเดิมว่า “เกอดเปน หมอกมืดห้อง เวหา หนเฮย ลมชื่อเวรม้า พัดคลุ้ม” (ลิลิตตะเลงพ่าย, น. 48) กวีนำมาใช้ในลักษณะของการสืบทอดโวหารเดิมแต่นำมาสร้างเป็นตัวบทใหม่เพื่อเชื่อมโยงสู่ความคิดใหม่ กล่าวคือ จากการทำศึกสงครามระหว่างสมเด็จพระนเรศวรกับพระมหาอุปราชเป็นนัยเปรียบเทียบการรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ ในตัวบทใหม่นี้กวีให้ลมพัดย่อนตระหลบให้ “อารยธรรมดิบ” หรือสิ่งที่ครอบงำลบลือนไป เพราะเป็นเหตุให้ศิลปวัฒนธรรมไทยถูกทอดทิ้ง อันเป็นการสื่อความคิดถึงการสืบทอด

ศิลปวัฒนธรรม ทั้งปวงชี้ถึงหน้าที่หรือพันธกิจของกวีที่พึงสืบทอดวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์แห่งยุคสมัยด้วย

ไพโรจน์ ฆางาม (2535, น. 34) ได้สื่อแสดงพันธกิจของกวีโดยยังคงสื่อความคิดของการชำระรากเหง้าทางวรรณศิลป์ ใน ฤดีกาล ดังความว่า

หวังจุดประทีปประเทศให้	ชัชวาล	เกิดเออย
ดูปราชญ์ฝากรอยงาน	รากเหง้า	
สืบทอดปัจจุบันสถาน	อนาคต	
เวียนสัจธรรมค่าเช่า	หลังร้อยกระแสนศิลป์	
แผ่นดินต่างกระดาษใช้	ขีดเขียน	
ชีวิตต่างหมึกเวียน	หยาดสร้าง	
จารึกเจตนาเรียน	รอยโลก	
บทแบบปราชญ์ท่านอ้าง	กล่าวให้แสงหา	

บทกวีข้างต้น กวีสื่อความคิดถึงการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ว่า ยังคงดำเนินรอยตาม “รากเหง้า” พร้อมทั้งประกาศเจตนา “สืบทอดปัจจุบันสถานอนาคต” รวมถึงต้องการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์เพื่อ “จุดประทีปประเทศให้ชัชวาล” อันสื่อให้เห็นว่าเพื่อต้องการให้แสงสว่างทางปัญญาในฐานะของกวีที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางปัญญาด้วย

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ากวีร่วมสมัยสื่อให้เห็นหน้าที่หรือพันธกิจของกวีในการสร้างสรรค์วรรณศิลป์หรือกวีนิพนธ์ไทย และยังสื่อให้เห็นมโนทัศน์การสร้างงานผ่านความคิดเชิงอุดมคติโดยนัยของการสร้างกุศลเพื่อกล่อมเกลาจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์และชำระไว้ซึ่งการรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ การทำหน้าที่ของกวีดังกล่าวผสมผสานไว้ด้วยการสืบทอดรากเหง้าอันเป็นวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ดั้งเดิมของไทยด้วย

## 7.2 การเรียนรู้และการปรับใช้ขนบวรรณคดีในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย

หากกล่าวถึงขนบวรรณคดีหรือขนบทางการประพันธ์ในวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของไทยแต่โบราณยังคงมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์สุนทรียภาพในกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย โดยกวีร่วมสมัยนำขนบวรรณคดีมาเป็นฐานรากของการสร้างสรรค์วรรณศิลป์ร่วมสมัยในหลากหลายมิติดังต่อไปนี้

**ด้านฉันทลักษณ์** การสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยกวียังคงสืบทอดฉันทลักษณ์แบบฉบับ ได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย อันเป็นมรดกทางวรรณศิลป์ที่กวีร่วมสมัยนำมาสืบทอดและสร้างสรรค์เป็นบทกวีของตน โดยยังคงรักษาลีลาและจังหวะ และยังมี การนำฉันทลักษณ์เดิมมาปรับเปลี่ยน ยกย้ายแบบแผนทำให้เกิดความแปลกใหม่ และความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างมีพลวัตของวงวรรณศิลป์ไทย

ในแง่ของการรักษาแบบแผนฉันทลักษณ์โดยคงลีลาและจังหวะหรือใช้ฉันทลักษณ์แต่ละชนิดตามแบบฉบับ ซึ่งจัดเป็นการสืบทอดขนบด้านฉันทลักษณ์ เช่น อังคาร กัลยาณพงศ์ (2521) สืบทอดขนบการแต่งโคลงสี่สุภาพ ดังปรากฏในกวีนิพนธ์เรื่อง บางกอกแก้วกัศรวล เหนาวรดีน พงษ์ไพบูลย์ (2523) สืบทอดขนบการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนที่มีจังหวะลีลาการแบ่งจังหวะเป็น 3-2-3 หรือ 3-3-3 และเล่นสัมผัสในแพรวพราว ดังกลอนใน เพียงความเคลื่อนไหว หรือกลอนในรวมบทกวี ม้าก้านกล้วย ของไพโรจน์ ฆางวาม (2548) หรือการใช้ฉันทลักษณ์โดยคงแนวคิดเรื่องคำครุ ลหุ ที่เน้นเสียงหนักเบาแบบฉันทโหราณ ดังตัวอย่างฉันทโน นาฏกรรมบนลานกว้าง ของคมทวน คันธนู (2524)

การนำแบบแผนของฉันทลักษณ์เดิมมาปรับใช้ก่อให้เกิดเป็นการสร้างลีลาและจังหวะที่แปลกเปลี่ยนจากฉันทลักษณ์แต่อดีต ดังที่ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ (2535, น. 77) ได้ยกย้ายแผนผังของโคลงสี่สุภาพให้ต่างจากความคุ้นเคย จากเดิมที่คำสุดท้ายของโคลงในบาทที่ 1 ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 5 ในบาทที่ 2 และ 3 กวีปรับเปลี่ยนเพื่อให้คำสุดท้ายในบาทที่ 1 ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 5 ในบาทที่ 2 แห่งเดียว และเพิ่มสัมผัสคำสุดท้ายในบาทที่ 2 ไปยังคำที่ 5 ในบาทที่ 3 และคำสุดท้ายของบาทที่ 3 ไปสัมผัสกับคำที่ 5 ในบาทที่ 4 อันเป็นการยกย้ายเลื่อนสัมผัสในตำแหน่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ดังโคลงในบท “ถอดหน้ากาก” ใน มือนั้นสีขาว ความว่า

พี่ชายสวมหน้ากาก	ผีร้าย
น้องสาวหวีด วิ่ววาย	วุ่นวัง
พี่โยนหน้ากากทิ้ง	ยิ้มแฉ่ง
น้องน้อยวิ่งรี่แย่ง	ฉกหน้ากากสวม

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น การเรียนรู้และปรับใช้ขนบด้านฉันทลักษณ์ในผลงานของกวีไทยร่วมสมัยมักดำเนินตามแบบแผนของฉันทลักษณ์แบบฉบับ เพื่อใช้เป็นสื่อแสดงความคิดร่วมสมัย และยังนำฉันทลักษณ์แบบฉบับมาปรับใช้ในลักษณะของการปรับเปลี่ยนหรือยกย้ายแบบแผนของฉันทลักษณ์บางประการ อย่างไรก็ตาม การนำฉันทลักษณ์เดิมมาปรับใช้ไม่ใช่มีเฉพาะฉันทลักษณ์แบบฉบับเท่านั้น กวีร่วมสมัยยังนำฉันทลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านมาใช้เพื่อสื่อเนื้อหาและความคิดเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย ดังตัวอย่างเพลงกล่อมเด็กในบท “จันทร์เจ้าขา” ของเนาวรดีน พงษ์ไพบูลย์ (2529) เพลงช้าเจ้าหงส์ ใน “นาฏกรรมบนลานกว้าง” ของคมทวน คันธนู (2524) เพลงพิชฐาน ในบท “เพื่อนเราเผาเรือน” ของแร่คำ ประโดยคำ (2533) เพลงร้องเล่นของเด็กในบท “เพลงเด็กร้องเล่น” ของไพโรจน์ ฆางวาม (2548) ดังตัวอย่างที่ยกมาให้เห็นบางบท ดังนี้

## เพื่อนเราเฝ้าเรือน?

พิษฐานเอย	มือหนึ่งถือพาน พานเอาดอกพิกุล
เกิดมาชาติใดแสนใดเอย	ขอให้ลูกไกลพวกญี่ปุ่น
พิษฐานเอย	มือหนึ่งถือพาน พานเอาดอกอัญชัน
เกิดมาชาติใดแสนใดเอย	ขอให้ลูกไกลพวกอเมริกัน
พิษฐานเอย	มือหนึ่งถือพาน พานเอาดอกสลิด
เกิดมาชาติใดแสนใดเอย	ขอให้ลูกไกลพวกอังกฤษ
พิษฐานเอย	มือหนึ่งถือพาน พานเอาดอกทานตะวัน
เกิดมาชาติใดแสนใดเอย	ขอให้ลูกไกลพวกเยอรมัน
พิษฐานเอย	มือหนึ่งถือพาน พานเอาดอกกระท้ำ
เกิดมาชาติใดแสนใดเอย	ขอให้ลูกไกลมอด้วมอธรรม

(ลานชล, น. 106)

กวีร่วมสมัยนำเพลงพิษฐานซึ่งเป็นเพลงร้องเล่นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ของชาวบ้านภาคกลาง บทเพลงขึ้นต้นด้วยคำว่า “พิษฐาน” มาจากคำว่า อธิษฐาน เพื่อขอสิ่งใดสิ่งหนึ่งในแง่ของคำประพันธ์เป็นร้อยกรองที่จัดจังหวะคำและสัมผัสง่าย ๆ ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว นิยมเป็นคำกลอนที่ลงท้ายด้วยเสียงสระเดียวกันไปเรื่อย ๆ สัมผัสคล้องจองที่เสียงสระ ที่เรียกว่า “กลอนหัวเดียว” กวีร่วมสมัยนำมาปรับใช้และดัดแปลงเนื้อหาสื่อความคิดใหม่เป็นการอธิษฐานขอให้ไกลห่างจากประเทศมหาอำนาจทางตะวันตกและตะวันออกที่แผ่อิทธิพลส่งผลสะั่นคลอนต่อวัฒนธรรมในประเทศของตน

การสร้างงานของกวีไทยร่วมสมัยดังกล่าวข้างต้นสื่อแสดงให้เห็นการสืบทอดขนบฉันทลักษณ์และปรับเปลี่ยนจากรากฐานฉันทลักษณ์แต่เดิมเพื่อให้สอดคล้องกับการสื่อเนื้อหา การสร้า คำ และการเรียงร้อยอย่างมีจังหวะลีลา กระทบอารมณ์และสื่อพลังแห่งความหมาย อันเกิดจากการเรียนรู้รากฐานวัฒนธรรมแห่งวรรณศิลป์แต่อดีตแล้วนำมาปรับใช้กับการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย

### 7.3 การประสานขนบและเนื้อหาจากวรรณคดีกับทัศนะของกวีที่มีต่อปรากฏการณ์ในสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย

การสร้างสรรค์เชิงกลศิลป์อันเกิดจากการประสานขนบการประพันธ์หรือเนื้อหาจากวรรณคดีกับทัศนะของกวีที่มีต่อสังคมร่วมสมัย โดยนำมาสร้างเป็นตัวบทใหม่จากการสืบทอดขนบเดิมและการสร้างสรรค์ใหม่ไปพร้อมกัน มิติของการสร้างใหม่เพื่อสื่อความคิดใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

**7.3.1 ด้านศิลปะการแต่ง** เป็นการสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอด โดยนำขนบเก่ามาสร้างเป็นตัวบทใหม่ด้วยการปรับเปลี่ยนรายละเอียดให้สอดคล้องกับบริบทของงานประพันธ์

ขึ้นใหม่ ดังเช่น นำขนบการพรรณานาธรรมชาติที่เดิมนิยมใช้ชื่อพรรณไม้เป็นสื่อเชื่อมโยงแสดง ความอาลัยรักที่มีต่อนางมาสร้างเป็นต้วบทใหม่ โดยประสานกรอบการแต่งเดิมกับการสื่อ ความคิดใหม่เป็นการใช้ชื่อพรรณไม้สื่อความคิดที่มีต่อปรากฏการณ์ของสังคมการเมืองร่วมสมัย ในเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” พ.ศ. 2535 ดังในบท “มาลัยปรโลก” ใน ราชสดุดี มิ่งขวัญประชาธิปไตย ของอังคาร กัลยาณพงศ์ (2535, น. 5) ความว่า

<b>ลำตวนเอ๋ยตวนสิ้น</b>	<b>สลวยใจ</b>
เพื่อประชาธิปไตย	คู่ฟ้า
สลະซีพหลังเลือดไหล	ปรโลก ลับแล
อกแม่ธรณีผวาหล้า	ล่าแล้งมนุษยธรรม

การประสานขนบการพรรณนาขบวบทัวตามกรอบเดิมโดยใช้กลศิลป์เชิงภาษา สื่อปริมาณกำลังพล การแต่งกาย พาหนะ อาวุธ ตามแบบในอดีต หากไม่ได้เป็นการออกไปทำศึกสงคราม แต่เป็นการยกขบวนเพื่อระแวงระวังภัยในงานวันเกิดของผู้ใหญ่ในบ้านเมือง อันเป็นนัยเสียดสีความมีหน้ามีตาของบุคคลสำคัญในสังคมไทย ดังใน เสภาเบ็ดเตล็ด ของ สุกจิตต์ วงษ์เทศ (2528, น. 161) ความว่า “...พลปืนถือปืนเอ็ม.สิบหก หยิบยกจ้องยื่นเยี่ยมหน้าใคร ๆ เดินไปเดินมา จ้องซ้ายมองขวาทุกคนครัน” และมี “อาวุธครบมือถือมาระเบิดปาแฉวนไว้ไม่หวั่น หอกดาบแหลนหลาวเกาทันท์ พร้อมกันแวดล้อมแม่ทัพชัย” หรือนำขนบฝักนางในวรรณคดีนิราศมาสร้างเป็นต้วบทใหม่โดยประสานโครงสร้างเดิมใช้เป็นสื่อวิพากษ์วิจารณ์สังคมไทยร่วมสมัย ดังความใน ฤดีกาล ของไพโรจน์ทร์ ขาวงาม (2532, น. 69) ได้นำบทฝักนางมาเสียนล้อกวีโบราณเป็นสื่อแสดงนัยว่าไม่สามารถฝัก “มณี” หรืออุดมคติอันดีงามกับใครได้ ต้องเก็บไว้ที่กวีเองเท่านั้น ดังความว่า

<b>จักฝักมณีหนึ่งไว้</b>	<b>กับตะวัน</b>
เกรงแต่เอกอาทิตย์ผัน	ผิดฟ้า
<b>จักซ่อนฝักกับจันทร์</b>	<b>แจ่มสว่าง</b>
เกรงแต่รัฐประหารบ้า	ฆ่าเจ้าเผาจันทร์
ครันจะฝักกับปราชญ์ผู้	ผ่านธรรม
โจรก็แอบอ้างอำ-	มหิตไฉ
จักฝักสัตบุรุษนำ	ซ่อนแนบ มโน
บุรุษสัตว์ก็ตื่นได้	ต่อสู้กรูผา

ศิลปะการแต่งที่ถือเป็นชนบ่อีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น ชนบ่อการสร้างจินตภาพ กวีร่วมสมัย ประสานจินตภาพเดิม ดังตัวอย่างจินตภาพจักรวาลสิ้นสูญ ซึ่งตามชนบใช้สื่ออารมณ์ความรักที่เป็นอมตะ กวีนำมาใช้ใหม่เป็นการสื่ออารมณ์แค้นคั่งที่ไม่มีวันจางหายจากการที่ผู้นำเผด็จการใช้อำนาจกระทำรุนแรงต่อผู้บริสุทธิ์ในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ใน บท “ตุลาร่าฟิ่ง” ใน นานุกรมบนลานกว้าง ของคมทวน คันธนู (2524, น. 16) ความว่า

<b>ตราบนขุนคิริขันธ์</b>	<b>ขาดสลาย</b>
แค้นบ่หายตราบระเหย	ระเหิดฟ้า
วีรภาพพล่งกำจาย	จารึก
ไฟแล่นล้างทั้งหล้า	เรื่องขจร

**7.3.2 ด้านการสร้างสารัตถะหรือเนื้อหาจากวรรณคดีไทย** เป็นการสร้างตัวบทใหม่ที่ผสมผสานเนื้อหาจากวรรณคดีไทยแต่อดีต ดังต่อไปนี้

**1) การนำเนื้อหาจากวรรณคดีแต่อดีตมาสร้างเป็นตัวบทใหม่** กวีร่วมสมัยนำเหตุการณ์หรือเรื่องราวจากวรรณคดีแต่อดีตมาสร้างเป็นตัวบทใหม่เพื่อสื่อความหมายใหม่ ดังในบท “ดิน น้ำ ลม ไฟ: ความเป็นไปในชีวิต” ใน บ้านเก่า ของโชคชัย ภัณฑิต (2558, น. 20) ได้นำคติความเชื่อ ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการสร้างโลกในไตรภูมิภคจากเหตุการณ์ทเวตาหรือพรมลงมากินวันดินเป็นเหตุให้รัศมีดับหายนำมาเล่าเป็นเรื่องราวผสมกับบริบทสังคมร่วมสมัยเป็นตัวบทใหม่ กล่าวคือ จากการแปรสภาพของพรมสู่การพัฒนาวิถีเกษตรกรรมชาติเป็นการพึ่งพาเคมีภัณฑ์ การแผ้วถางหักร้างทำลายก่อเกิดเป็นปัญหาเกี่ยวกับดินและที่ดินทำกิน ความว่า

<p>ว่าตามตำราโลกศาสตร์ พรมละครูปพรมกลิ่นฉมจริง รัศมีมีมาก็พรวาลบ เครือเขาเถาว์ลัยพร้อมกันชวน ค่อยเกิดนิคมการเกษตร สังคมง่ายง่ายค่อยถ่ายเท จากเกษตรกรรมธรรมชาติ สู่ยุคส่งออกชอกชาติ หักร้างถางพงลงพีชไร่ มีโฉนดตราจองของสำคัญ ผืนนาป่าร้างจิตจางรส จ่านอง จำหน่าย จำขายกิน</p>	<p>วันดินกลิ่นบาดพรมตามมัยยัง ทิ้งฟ้ามากินเมหาที่ดินจวัน กามภูมิสยบพรมครบถ้วน จิตไหวใจป่วนโลกย์รวันเร ก่อนแคว้นแดนประเทศเล็กเติร์ดเตร พัฒนากาลสร้างเคมี สามารถพึ่งตนได้เต็มที พึ่งบ่ยู่เซาที่เคมีภัณฑ์ กลับทำไม่ได้โลกไหวหวัน ค่าเหลือเพื่อบั้นราคาคิน ข้าวกล้าล้ำสดเกือบหมดสิ้น ตึกสูงซื้อดินปลูกต้นไม้</p>
---	--

**2) การนำตัวละครจากวรรณคดีแต่อดีตมาเล่าหรือใช้ในตัวละครใหม่** กวีร่วมสมัยนำตัวละครที่รู้จักกันดี คือ ขุนแผนและนางพิมพิลาไลย ใน เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน มาใช้สื่อบอกเล่าเรื่องราวความเดือดร้อนของประชาชนโดยใช้ชื่อเรียกเป็นชื่อแทนชาวบ้านหรือคนทั่วไปว่า “พ่อแผน” กับ “แม่พิมพิลาไลย” ในบท “ราบพนาสูร” ใน เพียงความเคลื่อนไหว ความว่า “หญ้าคา ก็จะแข่งขันคลุมครอบ รอบเมืองรอบบ้านลั่นหนามไหนด **พ่อแผนกับแม่พิมพิลาไลย** พ่อแม่จะเอาไพรที่ไหนเดิน” (เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2523, น. 35)

**3) การพาดพิงหรืออ้างถึงวรรณคดีแต่อดีต** กวีร่วมสมัยนำข้อความหรือวรรคทองจากตัวบทวรรณคดีแต่อดีตมากล่าวไว้ในตัวบทใหม่เพื่อสื่อให้เห็นการเทียบเคียงความหมาย ดังเช่นใน กลอนกัมปนาท ของสุจิตต์ วงษ์เทศ (2548, น. 13) ได้พาดพิงหรืออ้างถึงข้อความในเรื่อง พระอภัยมณี ของสุนทรภู่ ตอนโยคีสอนสุดสาครซึ่งถูกขี้เปื่อยผลัดตกเหว กวีนำมาอ้างถึงเพื่อเทียบกับความไม่เข้าใจวางใจของนักการเมืองในสังคมร่วมสมัย ความว่า

สุนทรภู่สอนไว้ว่า “ใจมนุษย์  
ถึงเถาวัลย์พันเกี่ยวที่เลี้ยวลด  
น้ำใจสัตว์การเมืองก็เรื่องมาก  
ปล้นทุกอย่างที่ขวางหน้าในสากล  
จะนั้นสัตว์การเมืองกับมนุษย์  
พวกผีเมืองมุดไปอยู่ภูพญา

มันแสนสุดลึกล้ำเหลือกำหนด  
ก็ไม่คิดเหมือนใจน้ำใจคน”  
เขว่ามันเลี้ยวยากเหมือนนักปล้น  
แถมฉ้อฉลปล้นผู้อุ้มชูมา  
มันแสนสุดถึงอย่างนี้เล่ามีหน้า  
พวกผีปามันวิ่งมาสิงเมือง

**4) การดัดแปลงข้อความจากตัวบทวรรณคดีแต่อดีต** กวีร่วมสมัยนำข้อความจากวรรณคดีมาดัดแปลงเพื่อสื่อความคิดใหม่ ดังเช่น การนำความจากวรรคหรือสำนวนความซ้ำ ๆ ในจารึกหลักที่ 1 คือ ใครจะใคร่ค้า...ค้า มาดัดแปลง ดังใน สำเนาฎกระทรวงของอังคาร กัลยาณพงศ์ (2547, น. 131) ว่า “ใครใคร่ค้าถ้อยถေးค้า ตัดเศียรพระพุทธรูปมาวางขาย ศาสนาทั้งกลิ้งดินทราย บ้านเมืองไร้ชื่อแปดแฉลบรี” ใน ฤดีกาล ของไพโรจน์ทร์ ขาวงาม (2532, น. 129) นำสำนวนจากข้อความในวรรคดังกล่าวมาดัดแปลงเป็นความเสียดสีความตกต่ำทางจิตวิญญาณของมนุษย์ในสังคมโลกร่วมสมัยที่ขาดไร้ความเมตตา ความว่า “ใครใคร่ซื้อโศกซื้อ สนนขายซื้อหน้อยเถิดเจ้านาย โศกนี้” หรือใน วิมานหลงแดง ของอังคาร จันทาทิพย์ (2554, น. 34) นำข้อความดังกล่าวมาดัดแปลงสื่อให้เห็นภาวะเศรษฐกิจฝืดเคืองในบริบทสังคมร่วมสมัย ความว่า

**ใครซื้อใครใคร่ค้า**

ตลาดเช้าใครจุก  
 ลิป ยี่สิบ เคยสนุก  
 เงินขาดร้อยอย่าเข้า

**ใครทุกข์**

อกเศร้า  
 จำยตลาด  
 แม่ค้าไม่ขาย

**5) การปรับเปลี่ยนข้อความหรือเนื้อหาจากวรรณคดีแต่อดีต** กวีร่วมสมัยนำข้อความจากวรรณคดีมาปรับเปลี่ยนข้อความหรือเนื้อหา โดยคงข้อความของตัวบทเดิมบางส่วนแล้วอาจต่อเติม หรือปรับเปลี่ยนคำหรือความเพื่อสื่อ “สาร” หรือความรู้สึกนึกคิดที่ต่างจากตัวบทเดิม ดังเช่น ในบท “ดิน น้ำ ลม ไฟ: ความเป็นไปในชีวิต” ใน บ้านเก่า ของ โชคชัย บัณฑิต (2558, น. 23) ได้นำข้อความที่จัดเป็นวรรคทองใน สุภาสิตสอนหญิง มาปรับเปลี่ยน ซึ่งความเดิมมีว่า “มีสิ่งพึงบรรจบให้ครบบาท อย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์” (ประชุมสุภาสิตสอนหญิง, 2555, น. 10) มาปรับความท้ายบาทจาก “สิ่งของต้องประสงค์” เป็น “สิ่งของต้องวางใจ” จากบริบทที่กล่าวถึงสินค้าจากญี่ปุ่นที่ส่งอิทธิพลไปทั่วโลกและเป็นสินค้าที่สิ้นเปลืองพลังงาน ซึ่งผู้คนนิยมมีไว้ประดับฐานะมากกว่าประโยชน์ใช้สอย ดังความว่า

มีสิ่งพึงบรรจบให้ครบบาท  
 ในเมืองนอกเมืองล้นเขื่องโต

อย่าให้ขาดสิ่งของต้องวางใจ  
 แต่หิวโซพลังงานผลาญพิภพ

**6) การปะติดความกับข้อความในวรรณคดีแต่อดีต** กวีร่วมสมัยนำข้อความซึ่งคัดมาจากวรรณคดีอื่นมาใช้ประสมเป็นส่วนหนึ่งของตัวบทที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อขยายความเชิงเนื้อหาให้เด่นชัดทั้งในแง่ของความคิดและอารมณ์ ดังตัวอย่างในบท “วัฒนธรรมทำลาย” ใน เสภาเผด็จการ ของสุจิตต์ วงษ์เทศ (2548, น. 85-86) ได้นำข้อความจากเพลงยาวเสด็จไปตีเมืองพม่า ของกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทมาปะติดกับตัวบทใหม่เพื่อใช้เป็นสื่อให้เห็นเป็นอุทาหรณ์เตือนสติชนรุ่นหลังโดยไม่ต้องบรรยายความเอง หากใช้ข้อความบรรยายเหตุการณ์ครั้งบ้านเมืองดีในยุคของอยุธยาจนถึงบ้านเมืองพังพิพาศมาประสมเพื่อสื่อความคิดเกี่ยวกับผู้ปกครองที่ลุ่มหลงในอำนาจในบริบทของเหตุการณ์บ้านเมืองในช่วงจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้นำบ้านเมือง และเป็นเครื่องเตือนใจไม่ให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำรอยเดิม ดังตัวอย่าง

...  
 เตือนสติอนุชนคนรุ่นหลัง  
 หลงอำนาจในพระราชวงศ์ทรง  
 ขุนทัพก็กลับหลงในสงสาร  
 ดั่งเพลงยาวรบพม่าพระทรงยศ  
 “ประกอบด้วยโภชนากระยาหาร  
 อยู่เย็นเป็นสุขทุกทิวา  
 ประหนึ่งว่าจะไม่มีค่าคืน  
 ไม่เห็นเช่นว่าจะเป็นถึงเพียงนี้  
 ทั้งถนนหนทางอารามราช

ที่พ่ายพังเพราะผู้ใหญ่ได้ลุ่มหลง  
 เหล่าขุนนางเล่าก็หลงแล้วโง่คด  
 ขุนทหารเล่าก็หลงกับยศหมด  
 องค์บวรราชเจ้าจรณา  
 ทุกถิ่นฐานบริบูรณ์หนักหนา  
 “เข้าค้ำอัตราทหารตรี”  
 รวยรื่นเป็นสุขเกษมศรี  
 มาเย็นยับอับรียักดีศรีคลาย  
 มาวินาศสิ้นสุดสูญหาย

...  
 ก็สูญสิ้นศรีมลายหายหมด  
 “อันถนนหนทางมรรคา  
 ร้านเรียบบะเบียงด้วยรูกษา  
 ทั้งพิธีปีเดือนคืนวัน  
 ฤดูใดก็ได้เล่นเกษมสุข  
 ตั้งแต่นี้แลหนากอกา  
 จะหาไหนได้เหมือนกรุงแล้ว  
 นับวันแต่จะยับยับไป  
 และ “เสียดยศเสียดศักดิ์เสียนนครเศ  
 สูญเสียทุกสิ่งนานา  
 ที่สำคัญคือเสียประชาชน  
 บ้านแตกสาแหรกขาดเป็นลุ่มดอน  
 นี้เพราะเหตุแห่งแย่งอำนาจ  
 อยู่ชยาฆ่ากันทุกปีปลาย  
 แล้วนี้กรุงเทพฯ กระทำอีก  
 หลวงสงครามก็คนดีมีฝีมือ

จะปรากฏสักสิ่งไม่มีว่า  
 คิดมากก็เสียดายทุกสิ่งอัน  
 ขายของนานาทุกสิ่งสรรพ  
 สารพันจะมีอยู่อัตรา  
 แสนสนุกนี้ทั้งเมืองหรรษา  
 อยู่ชยาจะสาบสูญไป  
 ดั่งดวงแก้วอันสิ้นแสงใส  
 ที่ไหนจะคืนคงมา”  
 เสียทั้งพระนิเวศนังศา  
 เสียทั้งไพร่ฟ้าประชากร”  
 บ้านเมืองจลาจลลอนจ้อน  
 พลเมืองเดือดร้อนล้มตาย  
 มนุษยชาติก็จึงล้มสูญหาย  
 วอดวายคนดีมีฝีมือ  
 ไม่หลบหลีกรบกันกระนั้นหรือ  
 แต่หุ้อือจึงไม่ได้ยินใครทัก

7) การล้อเลียนเรื่องราวหรือชนบวรรัตนคติแต่อดีต กวีร่วมสมัยนำเนื้อหาอันเป็น เรื่องราวหรือเหตุการณ์หรือชนบวรรัตนคติมาสร้างใหม่ในลักษณะของการล้อเลียน เพื่อสื่อ “สาร” หรืออารมณ์ที่ต่างจากเดิม รวมถึงเป็นการสร้างสีสันที่แปลกเปลี่ยน ดังในบท “แม่หมาอ้วนกับ เขาพระสุเมรุ” ใน กวีนิราศแฟนตาเซีย ของเชษฐภัทร วิสัยจร (2556, น. 102-103) ได้นำภูเขา

พระสุเมรุตามคติความเชื่อเกี่ยวกับภูมิศาสตร์จักรวาลในวรรณคดีเรื่องไตรภูมิภิกษมาสร้างเรื่องเลียนล้อให้ “แม่หมาอ้วน” และ “ลูกหมา” ทำลายล้างเขาพระสุเมรุ โดยให้ “เยี้ยวราตรด” เป็นเหตุให้ “ฉันทวมมิตหัวตอง เปียกเปื้อนตามกระแส” และสุดท้ายทำให้แม่หมาอ้วนและลูกหมา “ล้ำกกระอักฉิม้วย” เมื่อสิ้นแม่หมาอ้วนและลูกหมา ภูเขาพระสุเมรุก็กลับมাত্র่างานอีกครั้ง และมีไม้ดอกประดับประดา งดงาม การล้อเลียนปรากฏการณ์ของน้ำท่วมโลกนี้เป็นนัยเสียดสีถึงการกระทำที่ไม่ถูกไม่ควร สุดท้ายการกระทำนั้นก็กลับมาลงโทษผู้กระทำ และผู้ที่ตนกระทำ เพื่อหวังให้ลมจมกลับไม่ได้รับผลกระทบใด อันเป็นเสมือนเสียดสีผู้คนในสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีพฤติกรรมดังกล่าว ดังความว่า

พระสุเมรุตั้งแต่พื้น	พสุธา
มันขัดหูขัดตา	ดอกย้า
เกะกะแม่อ้วนหมา	ลูกหนึ่ง
อยากใหญ่ ใจ เคียดกล้า	โกรธกล้ากำสรวล
แม่หมาอ้วนป่วนแค้น	เขาสวรรค์
เยี้ยวใส่พระสุเมรุยัน	เยียมฟ้า
สอนลูกสั่งลูกหยัน	โยงบาป
เยี้ยวราตรดโลกหน้า	เล่นล้อระเริงฉล
หลงกลคุณแม่แล้ว	ลูกหมา
หัวผงกกลางยกขา	หนึ่งข้าง
ยิงน้ำฉี่ลีลา	ละเลงवाद
เยี้ยวท่อมอ่วมภพล้าง	โลกได้ตั้งใจ
ไหลไม่หยุดอุตริชี้	ฉี่เหม็น
หมาตะลึงอิงเห็น	เห่าร้อง
ปิดก้อฉิมิเป็น	หมาเปรต
ฉันทวมมิตหัวตอง	เปียกเปื้อนตามกระแส
ลอยตึบป้องตึบป้องอ้วน	อกหงาย
ลูกตะเกียกตะกาย	เกาะด้วย
จุดแม่ตกแม่ตาย	ตัวตก
ล้ำกกระอักฉิม้วย	มอดซ้ำชอกหมา

คราฉี่แห้งเหือดพื้น	ภุมยง
พระสุเมรุลำพอง	ภาพตั้ง
สิ้นซากลูกแม่สอง	หมาประหลาด
หมดโคกหมดเศร้ายั้ง	หยุดสิ้นอนุกุล
ดลบันดาลโลกซึ่ง	สวยแสน
ไม้ดอกผลิประดับแดน	ดกแจลัม
ผลปู้ยฉี่หมาแทน	ธรรมชาติ
สันต์สุขพระสุเมรุแย้ม	เยาะยิ้มแย้มสรรล

**8) การนำวรรณคดีมาตีความใหม่** กวีร่วมสมัยนำเรื่องราวหรือเหตุการณ์หรือตัวละครจากวรรณคดีแต่อดีตมาใช้ด้วยการปรับหรือเล่าเป็นเรื่องใหม่ด้วยการตีความใหม่เพื่อสื่อความคิดให้เข้ากับยุคสมัย ดังตัวอย่างใน ชักม้ามเมือง ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2530, น. 143) ได้นำเนื้อเรื่องและชื่อตัวละครเรื่องรามเกียรติ์จากจิตรกรรมฝาผนังภายในวัดพระศรีรัตนศาสดารามมากล่าวเทียบและตีความเป็นปริศนาธรรม ดังการตีความทศกัณฐ์เป็นตัวแทนของต้นหาที่ก่อให้เกิดเหตุแห่งทุกข์ รูปลักษณ์ของทศกัณฐ์มีเย็บมือคืออุปทานอันเป็นความยึดมั่นถือมั่นสร้างภพภูมิ กิเลส ประทุษร้าย และหลงผิดนำไปสู่ความเสื่อม ดังความว่า

องค์พระศัพทพัคตร์เพียง	ต้นหา
ก่อเหตุส่งผลพา	ทุกข์พ้อง
ยี่สิบหัตถ์อุปปา-	ทานปาย
สร้างภพสร้างชาติต้อง	ต่อร้ายเลวตาม
ความเกิดบังเกิดขึ้น	คราใด
เป็นทุกข์ทุกที่ไป	กว่าเปลื้อง
ความเกิดย่อมเกิดใน	ขณะจิต
ประทุษร้ายกิเลสเรื่อง	เล่ห์เพี่ยงกุ่มกัณฑ์
ต้นหาราคะด้วย	สีดา
โกรธเกลียดพาพวงษา	สุดสิ้น
หลงผิดพรองสัตยา	เสื่อมยุติ – ธรรมพ้อ
สิบพัคตร์พันพัคตร์ดิน	ดับด้วยความหลง

จะเห็นได้ว่าการสร้างงานของกวีร่วมสมัยสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะของการประสานขนบวรรณคดีหรือเนื้อหาจากวรรณคดีแต่โบราณมาสร้างเป็นด้นบทใหม่เพื่อแสดงออกถึง

ความรู้สึกนึกคิดที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย อันเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็น การสร้างงานของกวีร่วมสมัยว่ายังคงสืบทอดขนบวรรณคดีหรือเนื้อหา และนำมาสร้างใหม่ ไปพร้อมกันเพื่อสื่อความคิดใหม่ ดังจะเห็นได้จากกวีร่วมสมัยนำขนบวรรณคดี ซึ่งเป็น ส่วนประกอบของเนื้อหาในวรรณคดีโดยเฉพาะบทพรรณนาต่าง ๆ ขบวนการสร้างจินตภาพ และเหตุการณ์เรื่องราวในวรรณคดีหรือเนื้อหา ตัวละคร กวีนำมาเล่าหรือสร้างเป็นต้วบทใหม่ นำมาพาดพิงหรืออ้างถึง นำมาดัดแปลง ปรับเปลี่ยน ปะติดความ ล้อเลียน หรือตีความใหม่ อันเป็นการสร้างงานที่เกิดจากการประสานขนบวรรณคดีหรือเนื้อหาในหลากหลายมิติ และ คงไว้ซึ่งฐานรากจากวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของไทย

#### 7.4 การสื่อถึงการเชิดชูคุณค่าของกวีหรือวรรณคดีแต่โบราณ

การสร้างสรรคกวีนิพนธ์ของกวีไทยร่วมสมัยยังสื่อแสดงการยกย่องหรือเชิดชูคุณค่า ของกวีและผลงานที่สรรค์สร้างขึ้นแต่ครั้งอดีต อันเป็นนัยของการตระหนักถึงคุณค่าของกวีนิพนธ์ รวมถึงมีความรู้และเข้าใจในธรรมชาติและหน้าที่ของกวีและกวีนิพนธ์

การสื่อแสดงการเชิดชูคุณค่าของกวีและกวีนิพนธ์แต่อดีต ดังในบท “เห่สังวาสสังเวช” ใน กวีศรีอยุธยา ของอังคาร กัลยาณพงศ์ (2542, น. 94) ความว่า

“พุ่มพวงดวงดอกฟ้า”	เจ้าฟ้ากุ่มผดุงขวัญสยาม
กาพย์แก้วกวีแต่งตาม	ความลึกซึ่งถึงสุขโขทัย
รักริญาณกาพย์แก้ว	พะแพ้วคำทิพย์สืบทิศสมัย
ตามรอยบรรพบุรุษไป	ในวรรณศิลป์สืบัญญาณ
วนเวียนวายตายเกิด	ให้เลอเลิศกวีวิเศษวิศาล
เพชรน้ำหนึ่งของจักรวาล	รอสังสารประหารดวงใจ
กึ่งพิภพที่รับพลีโลก	วายทุกขโศกกวีศิลป์สมัย
เพื่อเกียรติยศชาติไทย	ไม่ล่าแล้งแหล่งทิพย์กวี

บทกวีข้างต้น กวีร่วมสมัยนำความใน “บทเห่สังวาส” วรรค “พุ่มพวงดวงดอกฟ้า” มาอ้างถึงแล้วแต่ขยายความต่อว่าเป็นผลงานของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ (เจ้าฟ้ากุ่ม) อันเป็น “กาพย์แก้ว” ที่เป็นแบบให้กวีดำเนินรอยตาม อันบ่งบอกถึงการยกย่องและศรัทธา “กาพย์แก้ว” หรือกวีนิพนธ์ ไม่ว่าจะเวียนวายตายเกิดอีกก็ภพชาติก็จะยังคงรังสรรค์กวีนิพนธ์เพื่อเป็นเกียรติยศ ของชาติที่ “ไม่ล่าแล้ง” หรือยังคงมีการสร้างสรรค์และผู้สร้างสืบไป

ในกวีนิพนธ์เรื่อง กำสรวลโกสสินทร์ ของคมทวน คันธนู (2526, น. 68) ได้สื่อแสดง การสร้างสรรค์ผลงานโดยยกย่องเชิดชูกวีนิพนธ์แต่โบราณเป็นต้นแบบ ดังความว่า

จบ มือจบดาบขึ้น	ไหว้ครู
บ เริ่มบรารี	เร่เง้า
ริ เป็นกวีชู้	ดั้นเชิญ
บูรณั แบบรูนัโพนัเต้า	ต่อสมัยสืบสมัย

ในบท “กำสรวลกวีนิพนธ์” ใน ฤตีกาล ของไพวรินทร์ ขาวงาม (2532, น. 17-19) ได้กล่าวเชิดชูคุณค่าของกวีและกวีนิพนธ์ โดยนางานของศรีปราชญ์มาพาดพิงหรืออ้างถึง ในขณะที่เดียวกันก็สร้างสรรค์บทกวีต่อเป็นสื่อแสดง “สาร” ของตน ดังความว่า

“หะหายกระต่ายเต็น	ชมแข
สูงส่งสุดตาแล	สู่ฟ้า
ฤดูฤดีแล	สัตว์สู่ กันนา
อย่าว่าเราเจ้าข้า	อยู่พื้นเดียวกัน”
	(ศรีปราชญ์)
1. อ่านโคลงศรีปราชญ์ให้	โลกฟัง
โลกสดับวรรณศิลป์ตั้ง	สดับได้
รณนี้พยานยัง	คงอยู่
ขยับอภรณ์ให้	ลึกซึ่งกำศรวล
2. กำสรวลครวญคร่ำฟอง	ร้องผืน
เรียมรำน้าตาจันทร์	ท่วมฟ้า
เว้งเมฆวิเวกอนันต์	ในทุกข์
เว้งอกวิโยควุ่นว่า	หวาดว่างแสวงใด
...	
12. อ่านโคลงศรีปราชญ์ให้	ท่านฟัง
พยานแห่งรณนี้ยัง	คู่ฟ้า
ฟังบทกวีตั้ง	ลักษณะ หนึ่งนอ
ก่อนโลกจะคลั่งบ้า	ลับแล้งกวีนิพนธ์ ฯ

บทกวีข้างต้นสื่อแสดงออกให้เห็นคุณค่าของงานวรรณศิลป์ โดยกวีอ้างถึงงานของศรีปราชญ์เพื่อเป็นสื่อแสดงความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์สังคมร่วมสมัย ซึ่งผู้คนต่างหลงใหลในวัตถุ เป็นยุคของเครื่องจักรเข้าครอบครองจนไม่อาจสรรค์สร้างและมีใจสุนทรีย์หรือเข้าถึง

ความงดงามทางจิตวิญญาณของมนุษย์ได้ หากพิจารณาช่วงเวลาที่ยกวีสร้างสรรค์ผลงานและเผยแพร่เป็นช่วงปี 2532 เป็นระยะเวลาที่ประเทศไทยอยู่ในช่วงที่กำลังก้าวเข้าสู่ประเทศอุตสาหกรรม เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนไป

การกล่าวเชิดชูกวีหรือวรรณคดีแต่อดีตโดยการแสดงความเคารพ อันสื่อแสดงให้เห็นการยกย่องและยอมรับ ดังในบท นิราศนนทบุรี ใน สงครามศักดิ์สิทธิ์ ของเชษฐภักตร์ วิสัยจร (2549, น. 54-55) ความว่า

ผจงศรีอักษรเรศร้อย	ภาษา
โคลงนิราศลีลา	เลิศล้ำ
เป็นศรีพุทธบูชา	เฉลิมโลก
ฉายทิพย์ฉาบธรรมช้า	ซาบซึ่งกราบสงฆ์
กราบอาจารย์เจ้า	จอมกวี
ลิลิตพระลอศรี	ปราชญ์พร้อม
นายนรินทรวชิ	ไวจิตร
กัมกราบครูขออน้อม	สิบนิ้วเหนือหัว
“ธรณีนี้นี้	เป็นพยาน”
กู อยากฝากดวงมาน	มุ่งร้อย
แปรความทุกข์สาธารณ์	ทางโศก สลดเฮย
เป็นพจน์จารจดถ้อย	ทาสซึ่งทางศิลป์

บทกวีดังกล่าวข้างต้น กวีร่วมสมัยกล่าวถึงการบรรจุสร้างสรรค์กวีนิพนธ์เพื่อเป็น “พุทธบูชา” นอกจากการกราบพระสงฆ์แล้ว กวียัง “กัมกราบครู” ซึ่งมีทั้งกวีและกวีนิพนธ์ ได้แก่ ศรีปราชญ์ นายนรินทรวิเบศร วรรณคดีเรื่องลิลิตพระลอ อันสื่อถึงการเชิดชู และยังได้นำข้อความซึ่งเป็นวรรคแรกในตำนานศรีปราชญ์ ที่ว่า “ธรณีนี้นี้ เป็นพยาน” มาวางต้นบทเพื่อใช้อ้างถึง “สาร” ของการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ของตน

การสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ของกวีไทยร่วมสมัยยังคงให้การยกย่องเชิดชูกวีและวรรณคดีแต่อดีต ทั้งในแง่ของกลศิลป์เชิงภาษาหรือศิลปะการประพันธ์ของกวีโบราณที่เป็นต้นแบบให้แก่กวีสมัยหลังหรือแม้กระทั่งความรู้โบราณ ซึ่งอยู่ในวรรณคดีแต่อดีตก็มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของกวีไทยร่วมสมัย การเชิดชูคุณค่าของกวีและกวีนิพนธ์โบราณจึงปรากฏบทบาทเพิ่มเป็น “ครู” ที่ให้ “ความรู้” แจกเช่นเดียวกัน

## 8. บทสรุป

จากการศึกษาการสร้างสรรคักวีนิพนธ์ของกวีไทยร่วมสมัยพบว่ากวีสร้างสรรค์ผลงานที่สืบทอดวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์แต่อดีต อันเกิดจากการผ่านกระบวนการเรียนรู้ กลั่นกรองปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความคิด รสนิยมทางวรรณศิลป์ และบริบททางสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย และทำให้เห็นกระบวนการปฏิบัติการทางวรรณศิลป์ที่สามารถเป็นข้อสรุปรวมถึงการสร้างงานของกวีร่วมสมัยตามแนวทางของแนวคิดเรื่องการสืบทอด

การสร้างสรรคักวีนิพนธ์ของกวีไทยร่วมสมัยสื่อให้เห็นพันธกิจของกวีว่าคือผู้ที่สืบทอดมรดกทางวรรณศิลป์ โดยการสืบทอดผสานไปกับการนำไปสร้างเป็นตัวบทใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงจากการสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอด กวีร่วมสมัยยังสื่อความคิดถึงการสร้างงานไว้ในผลงานของตนว่าต้องการชำระรากเหง้าทางวรรณศิลป์ตามรอยบูรพกวีและวรรณคดีแต่อดีต รวมถึงทำหน้าที่สืบทอดหรือชำระรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติอันเป็นสื่อเชื่อมโยงกับพันธกิจหรือหน้าที่ของกวีด้วยว่า พึงสืบทอดวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์แห่งยุคสมัยด้วย การสื่อพันธกิจของกวียังสอดแทรกมโนทัศน์ถึงการสร้างงานเชิงอุดมคติว่าเพื่อกล่อมเกลาจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ผ่านการปฏิบัติการทางวรรณศิลป์ที่ผสานรากเหง้าแห่งวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ดั้งเดิม

ในการสร้างงานของกวีร่วมสมัยมีทั้งการสืบทอดและพัฒนาศิลปะจากวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์แต่อดีต จากปฏิบัติการทางวรรณศิลป์ของกวีเห็นได้ว่ามี การนำขนบวรรณคดีแต่อดีตมาประสานหรือปรับใช้เพื่อสื่อความคิดในบริบทใหม่ ดังปรากฏการนำฉันทลักษณ์มาสืบทอดหรือสร้างฉันทลักษณ์อิสระจากพื้นฐานของขนบวรรณศิลป์แต่โบราณ รวมถึงการยกย่องแบบแผนของฉันทลักษณ์บางประการเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา การสรรคำ ลีลาจังหวะ ส่งผลกระทบต่ออารมณ์และสื่อพลังของความหมาย ทำให้เห็นการปรับประยุกต์ใช้ขนบด้านฉันทลักษณ์ทั้งฉันทลักษณ์ตามแบบแผนและเพลงพื้นบ้าน

การสร้างสรรคักวีนิพนธ์ในบริบทร่วมสมัยมีการประสานขนบการประพันธ์หรือเนื้อหาจากวรรณคดีกับทัศนะของกวีที่มีต่อปรากฏการณ์ในสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยนำมาสร้างเป็นตัวบทใหม่ ซึ่งอาจนำขนบด้านศิลปะการแต่ง เช่น ขนบการพรรณนาความต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบทพรรณนารามรรมชาติ บทพรรณนาขบขัน บทผกาบง หรือขนบการสร้างจินตภาพ มาสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอดที่มีพลวัต ด้วยการประสานโครงสร้างหรือกรอบของการแต่งตามขนบเดิมแล้วปรับเปลี่ยนรายละเอียดของขนบต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของงานประพันธ์ชิ้นใหม่ ทำให้กลายเป็นงานสร้างสรรค์ใหม่ที่มีมิติอันหลากหลาย ส่วนด้านการสร้างสารัตถะหรือเนื้อหาจากวรรณคดีแต่โบราณนั้นเป็นการสร้างตัวบทใหม่ที่ผสานเนื้อหาจากวรรณคดีไทย กวีร่วมสมัยนำเนื้อหาจากวรรณคดีมาสร้างเป็นตัวบทใหม่ นำตัวละครจากวรรณคดีมาเล่าหรือใช้ในตัวบทใหม่ การพาดพิงหรืออ้างถึงตัวบทหรือข้อความจากวรรณคดี การดัดแปลงข้อความจากตัวบทวรรณคดี

การปรับเปลี่ยนข้อความหรือเนื้อหาจากตัวบทวรรณคดี การปะติดความกับข้อความในวรรณคดีในฉบับใหม่ การล้อเลียนเรื่องราวหรือขนบวรรณคดี และการนำวรรณคดีมาตีความใหม่ อันเป็นการสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอดที่มีหลายมิติเพื่อสื่อความคิดใหม่ที่สัมพันธ์กับบริบทสังคมร่วมสมัย

กวีไทยร่วมสมัยยังสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ที่สื่อแสดงให้เห็นการเชิดชูคุณค่าของกวีหรือวรรณคดีแต่โบราณ โดยบ่งชี้ให้เห็นการแต่งหรือปฏิบัติการทางวรรณศิลป์ที่ดำเนินรอยตามทั้งกลศิลป์เชิงภาษา และการยอมรับให้ผลงานในอดีตเป็น “แหล่งเรียนรู้” ของกวีไทยร่วมสมัย ตลอดจนเป็นต้นธารของการสร้างสรรค์ที่สืบต่อเป็นกระแสธารต่อเนื่องไม่มีวันจบสิ้น

จากการศึกษาการสร้างสรรคผลงานหรือกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัยของกวีไทยในบริบทปัจจุบันเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่ากวีสร้างสรรค์ผลงานที่มีมิติความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องการสืบทอดดั้งจะเห็นได้จากการนำขนบวรรณคดีหรือเนื้อหาจากวรรณคดีแต่อดีตมาสืบทอดและสร้างสรรค์ใหม่ไปพร้อมกันกลายเป็นตัวบทใหม่ ซึ่งมีกลศิลป์ที่กวีร่วมสมัยสืบทอดขนบวรรณคดีผสมผสานไปกับการสร้างสรรค์หรือพัฒนาศิลปะการประพันธ์เพื่อสื่อ “สาร” อันเป็นความคิดใหม่ที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย ทำให้ปฏิบัติการทางวรรณศิลป์ของกวีร่วมสมัยมีความเป็นพลวัตและโยงใยสัมพันธ์กับ “ราก” หรือขนบวรรณศิลป์ของไทย ดยนำมาเป็นเครื่องมือสื่อความหมายในตัวบทใหม่และบริบทใหม่

เมื่อพิจารณากระบวนการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัยของกวีพบปฏิบัติการทางวรรณศิลป์ที่นำเอาขนบวรรณคดีมาใช้อย่างแพร่หลาย และมีวิธีการสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอดในหลายลักษณะ กระบวนการดังกล่าวปรากฏการนำขนบวรรณคดีด้านต่าง ๆ เช่น ฉันทลักษณ์ ศิลปะการแต่ง การสร้างสำริดตะ ฯลฯ มาสืบทอดในหลากหลายมิติ เช่น การนำฉันทลักษณ์มาสืบทอดเป็นตัวบทใหม่ อันอาจเป็นการสืบทอดฉันทลักษณ์ตามแบบแผนเดิม การสร้างสรรค์ฉันทลักษณ์ขึ้นใหม่ และการนำฉันทลักษณ์เดิมมาปรับใช้ในตัวบทใหม่ การนำเนื้อหาหรือเหตุการณ์จากวรรณคดี หรือตัวละครมาปรับใช้ในตัวบทใหม่ การดัดแปลง การปรับเปลี่ยน การล้อเลียน การปะติดความ การตีความใหม่ สิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอดหรือการสืบทอด ซึ่งเอาขนบวรรณคดีมาปรับใช้สร้างเป็นตัวบทใหม่เพื่อสื่อความคิดใหม่ที่สัมพันธ์กับบริบทใหม่

อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดเรื่องการสืบทอดทำให้เห็นกระบวนการหรือปฏิบัติการทางวรรณศิลป์ของกวีร่วมสมัย ซึ่งนำขนบวรรณคดีมาสร้างสรรค์ในกระบวนการสืบทอดอย่างมีพลวัต อันทำให้สายธารวรรณศิลป์ในกวีนิพนธ์ไทยดำรงอยู่และมีชีวิตใหม่ตลอดเวลา ในขณะที่เดียวกันบริบททางสังคมและวัฒนธรรมก็ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานจากการหยิบยืมขนบวรรณคดีต่าง ๆ มาสืบทอด ทำให้กวีนิพนธ์เป็นบันทึกทางสังคมแห่งยุคสมัยได้อีกทางหนึ่ง

### **ข้อเสนอแนะ**

การศึกษากวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัยด้วยแนวคิดเรื่องการสืบสรรค์ทำให้เข้าถึงกระบวนการปฏิบัติการทางวรรณศิลป์ ซึ่งสัมพันธ์กับบริบททางสังคม การทำความเข้าใจแนวคิดเรื่อง การสืบสรรค์ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวรรณคดีต่างสมัย รวมถึงการวิเคราะห์และ ประเมินค่าวรรณคดีหรือกวีนิพนธ์ไทยร่วมสมัย

## เอกสารอ้างอิง/References

- กานติ ณ ศรีธธา. (2541). *ลิลิตหล้ากำสรวล*. แพรวสำนักพิมพ์.
- คมทวน คันธนู. (2524). *นาฏกรรมบนลานกว้าง*. ดอกหญ้า.
- คมทวน คันธนู. (2526). *กำสรวลโกสินทร์*. อาทิตย์.
- เชษฐภัทร วิสัยจร. (2548). *บนหมอนรองรางรถไฟ*. นานมีบุ๊คส์.
- เชษฐภัทร วิสัยจร. (2549). *สงครามศักดิ์สิทธิ์*. นานมีบุ๊ค.
- เชษฐภัทร วิสัยจร. (2556). *กวีนิราศแฟนตาเซีย*. 340.
- โชคชัย บัณฑิต (2558). *บ้านเก่า* (พิมพ์ครั้งที่ 10). 340.
- นิตยา แก้วคัลณา. (2561). *การสืบสรรคในกวีนิพนธ์ไทย*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2523). *เพียงความเคลื่อนไหว* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เรือนแก้วการพิมพ์.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2529). *คำหยาด* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ก. ไก่.
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2530). *ซั่มมาชมเมือง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). การเวก.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. (2520). *หัวเลี้ยวของวรรณคดีไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ปรมาณูชิตชิโนรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระ. (2514). *ลิลิตตะเลงพ่าย*. บรรณาการ.
- ประชุมสุภาสิตสอนหญิง*. (2555). กรมศิลปากร.
- ไพโรรินทร์ ขาวงาม. (2535). *ฤดีกาล*. ประพันธ์สาส์น.
- ไพโรรินทร์ ขาวงาม. (2548). *ม่านก้านกล้วย* (พิมพ์ครั้งที่ 22). แพรวสำนักพิมพ์.
- รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (บรรณาธิการ). (2554). *80 ปี อังคาร กัลยาณพงศ์*. ชมนาด.
- แรคำ ประโดยคำ. (2533). *ลานขเล*. ต้นอ้อ.
- ศักดิ์สิริ มีสมสืบ. (2535). *มือนั้นสีขาว* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ยามหนังสือ.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2528). *เสภาเบ็ดเตล็ด*. ศิลปวัฒนธรรม.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2548). *กลอนกัมปนาท*. ศิลปวัฒนธรรม.
- อังคาร กัลยาณพงศ์. (2513). *กวีนิพนธ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศึกษิตสยาม.
- อังคาร กัลยาณพงศ์. (2521). *บางกอกแก้วกำสรวลหรือนิราศนครศรีธรรมราช*. มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป.
- อังคาร กัลยาณพงศ์. (2535). *ราชสดุดี มิ่งขวัญประชาธิปไตย*. กองทุนเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีปร่วมกับกองทุนโครงการรวมทุนน้ำใจไทย.
- อังคาร กัลยาณพงศ์. (2542). *กวีศรีอยุธยา*. เคล็ดไทย.
- อังคาร กัลยาณพงศ์. (2547). *ลำน่านภูกระดึง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สยาม.
- อังคาร จันทาทิพย์. (2554). *วิมานลงแดง*. ดับเบิลนายน์.